

การใช้อำนาจของประชาชนว่าด้วย *การมีส่วนร่วม*

การมีส่วนร่วม

นอกจากการใช้อำนาจการปกครองทางตรงตามสิทธิ เสรีภาพและหน้าที่
ที่รัฐธรรมนูญรับรองและคุ้มครองไว้แล้ว ประชาชนยังสามารถใช้อำนาจ
การปกครองทางตรงได้โดยการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองทั้งทางตรงและทางอ้อม
ร่วมกับประชาชนคนอื่นๆ ในกระบวนการตัดสินใจสาธารณะต่างๆ
ทั้งการออกกฎหมายและการกำหนดนโยบายทั้งระดับชาติและระดับท้องถิ่น

การมีส่วนร่วม

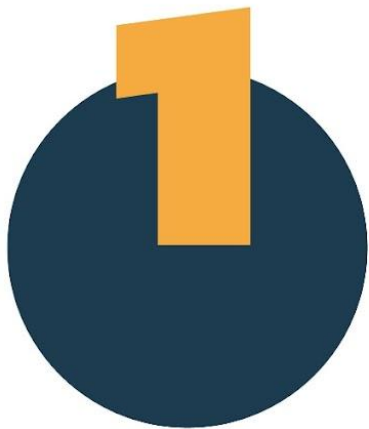

**การมีส่วนร่วม
ทางตรง**

**การมีส่วนร่วม
ทางอ้อม**

การมีส่วนร่วมทางตรง

การมีส่วนร่วม ในกระบวนการ นโยบายสาธารณะ

ในกระบวนการนโยบายสาธารณะ ประชาชนที่กระตือรือร้นและมีสำนึกความเป็นพลเมือง สามารถมีส่วนร่วมกับผู้แทนที่มาจาก การเลือกตั้งและข้าราชการประจำ โดยการเสนอแนะ และเสนอข้อเรียกร้องเพื่อให้ผู้แทนของตนหรือรัฐบาลนำไปปฏิบัติ โดยเฉพาะในกระบวนการ กำหนดนโยบาย บังคับใช้นโยบาย และประเมินนโยบาย ดังนี้

- ขั้นตอนที่ 1 การพัฒนาร่างกฎหมายหรือข้อเสนอเชิงนโยบายที่ผ่านการศึกษา ปัญหาผลกระทบของปัญหา แนวทางแก้ไข ข้อมูลประกอบที่เชื่อถือได้ เพื่อเป็นร่างหรือข้อเสนอที่มีคุณค่า นำเสนอต่อองค์กรที่เกี่ยวข้อง ทั้งในฝ่ายบริหาร นิติบัญญัติ ตุลาการ หรือ องค์กรภาคีรัฐ ที่มีอำนาจหน้าที่
- ขั้นตอนที่ 2 การติดตามประกาศและบังคับใช้ทั้งกฎหมายหรือนโยบาย ด้วยการติดตามและทวงถาม
- ขั้นตอนที่ 3 การติดตามประเมินการบังคับใช้กฎหมายหรือนโยบาย เพื่อได้ข้อมูล นำเข้าสู่ฝ่ายที่เกี่ยวข้องเพื่อปรับปรุงต่อไป

การมีส่วนร่วมทางตรง

การมีส่วนร่วม ในเวทีการรับฟัง ความคิดเห็น

เวทีการรับฟังความคิดเห็น คือ กลไกในการรับฟังความต้องการ ข้อคิดเห็น ความอัดอั้นตันใจ ความห่วงกังวล จากประชาชนต่อประเด็นทางการเมือง หรือประเด็นสาธารณะที่มีผลกระทบต่อประชาชน ก่อนที่จะมีกระบวนการตรากฎหมาย หรือก่อนที่ฝ่ายบริหารจะทำการตัดสินใจ หรือสั่งการปฏิบัติตามอย่างใดอย่างหนึ่ง

ในกระบวนการรับฟังความคิดเห็นนั้น เจ้าหน้าที่และประชาชนจะมาอยู่ร่วมกัน เจ้าหน้าที่จะให้ข้อมูล และประชาชนจะรับฟังความคิดเห็น แต่เจ้าหน้าที่ไม่ได้รับอนุญาตให้แสดงความคิดเห็นต่อความคิดเห็นของประชาชน

เวทีการรับฟังความคิดเห็นเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นระหว่างตัดสินใจในนโยบาย เพื่อที่ภาครัฐและภาคประชาชนจะได้มีข้อมูลก่อนที่จะร่างกฎหมาย โครงการ หรือนโยบายใดๆ ออกมา

การมีส่วนร่วมทางตรง

การมีส่วนร่วม ในการออกเสียง ประชามติ

ประชามติ หมายถึง การนำประเด็นที่มีความสำคัญต่อสาธารณะ ไปผ่านการตัดสินใจเพื่อแสดงความคิดเห็นชอบหรือไม่เห็นชอบโดยประชาชนผู้เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย นับเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมโดยตรงต่อแนวทางการบริหารนโยบายสาธารณะ โดยไม่ผ่านผู้แทนของตนทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น

ประชามติเป็นเครื่องมือหนึ่งของการใช้อำนาจอธิปไตยทางตรงของประชาชน หลายประเทศรวมทั้งประเทศไทยเราด้วย ได้ใช้การทำประชามติเพื่อมาเสริมการใช้อำนาจอธิปไตยทางอ้อมเพื่อถามความต้องการของประชาชนตรงๆ และทำให้นโยบายต่างๆ สอดคล้องกับหลักการแห่งประชาธิปไตยมากขึ้น

การมีส่วนร่วม ทางอ้อม

ในการปกครองระบอบประชาธิปไตย ประชาชนสามารถใช้อำนาจการปกครองทางอ้อมผ่านการเลือกตั้งผู้แทนเพื่อกำหน้าที่แทนตนในฝ่ายนิติบัญญัติและฝ่ายบริหาร

การเลือกตั้งมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตยเนื่องจากผู้แทนที่มาจาก การเลือกตั้งของประชาชนมีหน้าที่สำคัญหลายประการ กล่าวคือ

ตัวแทนในฝ่ายนิติบัญญัติทำหน้าที่ตั้งแต่การพิจารณาและผ่านกฎหมาย การอนุมัติหรือให้ความเห็นชอบงบประมาณรายจ่ายของประเทศ การตรวจสอบถ่วงดุลการทำงานของฝ่ายบริหาร รวมถึงการให้ความเห็นชอบในเรื่องสำคัญของประเทศ อาทิ การให้ความเห็นชอบหนังสือสัญญาระหว่างประเทศ การให้ความเห็นชอบในการประกาศสงคราม การรับทราบหรือให้ความเห็นชอบต่อการดำรงตำแหน่งประมุขแห่งรัฐ

ส่วนตัวแทนฝ่ายบริหารทำหน้าที่ในการบริหารกิจการบ้านเมืองโดยการบังคับใช้กฎหมายและออกกฎหมายบางส่วน การจัดบริการสาธารณะ การดูแลกิจการระหว่างประเทศ ระบบเศรษฐกิจ และการป้องกันประเทศ

การมีส่วนร่วมของประชาชน ในการเลือกตั้ง

ประชาชนสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมในแต่ละช่วงเวลาของการเลือกตั้งได้ ดังนี้

ก่อนการเลือกตั้ง โดยการรณรงค์ประชาสัมพันธ์การเลือกตั้ง ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับนโยบายของผู้สมัครและพรรคการเมือง สังเกตการณ์การหาเสียงของผู้สมัครและพรรคการเมือง การสอดส่องดูแลเฟียร์ะวังการทุจริตทำผิดกฎหมายเลือกตั้ง

ระหว่างการเลือกตั้ง โดยการออกไปใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง สังเกตการณ์การทำหน้าที่ของกรรมการประจำหน่วยเลือกตั้ง จับตาคำนับคะแนน สนับสนุนหรือเข้าร่วมเป็นอาสาสมัครขององค์การเอกชนตรวจสอบการเลือกตั้ง

ช่วงหลังการเลือกตั้ง ติดตามการทำงานของตัวแทน เช่น การประชุม การอภิปราย และการลงมติในสภา การทำหน้าที่กรรมาธิการ การทำหน้าที่ฝ่ายบริหารและฝ่ายค้านในสภา เป็นต้น

สรุปการมีส่วนร่วมของประชาชนตามรัฐธรรมนูญฯ

การมีส่วนร่วมทางตรง

มาตรา 41

การมีส่วนร่วมในการเสนอ เรื่องราวร้องทุกข์ และฟ้อง หน่วยงานรัฐ

เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าถึง
ข้อมูลข่าวสารสาธารณะของหน่วยงานรัฐ
รวมถึงเสนอเรื่องราวร้องทุกข์
ตลอดจนสามารถฟ้องร้อง
หน่วยงานรัฐที่กระทำผิด

มาตรา 43

การมีส่วนร่วมในการเสนอแนะ ภาครัฐในประเด็นที่เกี่ยวข้อง กับชุมชน

เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าชื่อเสนอแนะหน่วยงาน
ดำเนินการหรืองดเว้นการดำเนินการที่กระทบ
กับความสงบสุขของประชาชน รวมถึงร่วมกับ
องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอนุรักษ์ ส่งเสริม
ภูมิปัญญาท้องถิ่น บำรุงรักษาสิ่งแวดล้อม
รักษาความหลากหลายทางชีวภาพ

มาตรา 58

การมีส่วนร่วมในการ แสดงความคิดเห็น เมื่อเป็นผู้มีส่วนได้เสีย

หากการดำเนินการของหน่วยงานรัฐ
ส่งผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติ
คุณภาพสิ่งแวดล้อม สุขภาพ คุณภาพชีวิต
ประชาชนที่มีส่วนได้เสียสามารถแสดงความคิดเห็น
ต่อการศึกษาผลกระทบของหน่วยงานรัฐได้

สรุปการมีส่วนร่วมของประชาชนตามรัฐธรรมนูญฯ

การมีส่วนร่วมทางตรง

มาตรา 59

การมีส่วนร่วมในการเข้าถึง ข้อมูลข่าวสารของหน่วยงานรัฐ

รัฐต้องเปิดเผยข้อมูลข่าวสารสาธารณะ
เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถเข้าถึง
ได้อย่างสะดวก

มาตรา 77

การมีส่วนร่วมในการตรา และปรับปรุงกฎหมาย

ผู้เกี่ยวข้องสามารถแสดงความคิดเห็น
วิเคราะห์ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการตรากฎหมาย
รวมถึงเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าถึงข้อมูล
ผลการรับฟังความคิดเห็นและการวิเคราะห์ดังกล่าว
ตลอดจนหลังจากที่กฎหมายมีผลบังคับใช้แล้ว
ผู้ที่เกี่ยวข้องก็สามารถแสดงความคิดเห็น
ในการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายได้

มาตรา 128

การมีส่วนร่วมในการพิจารณา ร่างพระราชบัญญัติ

รัฐธรรมนูญเปิดโอกาสให้บุคคลหรือองค์กร
มีส่วนร่วมเป็นกรรมาธิการวิสามัญเพื่อพิจารณา
ร่างพระราชบัญญัติ

สรุปการมีส่วนร่วมของประชาชนตามรัฐธรรมนูญฯ

การมีส่วนร่วมทางตรง

มาตรา 133 การมีส่วนร่วม ในการเสนอกฎหมาย

ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งไม่น้อยกว่า 10,000 คน สามารถเข้าชื่อเสนอกฎหมายตามหมวด 3 สิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย หรือหมวด 5 หน้าที่ของรัฐได้

มาตรา 236 การมีส่วนร่วมในการตรวจสอบกรรมการ ป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ

ผู้มีสิทธิเลือกตั้งไม่น้อยกว่า 20,000 คน สามารถเข้าชื่อเสนอต่อประธานรัฐสภา ในกรณีกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติร้ายวผิดปกติ ทุจริตต่อหน้าที่ จงใจใช้อำนาจขัดต่อบทบัญญัติรัฐธรรมนูญฝ่าฝืนมาตรฐานทางจริยธรรม เพื่อให้มีการตั้งผู้ไต่สวนอิสระแสวงหาข้อเท็จจริง

มาตรา 253 การมีส่วนร่วมในการเข้าถึง ข้อมูลการดำเนินงานของ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สภาท้องถิ่น ผู้บริหารท้องถิ่นต้องเปิดเผยข้อมูลและรายงานผลการดำเนินงานให้ประชาชนทราบ รวมถึงมีกลไกให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในท้องถิ่น

มาตรา 254 การมีส่วนร่วมในการเสนอ ข้อบัญญัติท้องถิ่นถอดถอนสมาชิกท้องถิ่น

ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น สามารถเข้าชื่อเสนอข้อบัญญัติท้องถิ่น หรือถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่น ผู้บริหารท้องถิ่น

มาตรา 256 การมีส่วนร่วมในการแก้ไขรัฐธรรมนูญ

ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งไม่น้อยกว่า 20,000 คน สามารถเข้าชื่อแก้ไขรัฐธรรมนูญได้

การใช้อำนาจการปกครองของประชาชน ตามรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันของประเทศไทย (5)

การมีส่วนร่วมทางอ้อม

มาตรา 95

การมีส่วนร่วมทางการเมือง
โดยการเลือกตั้งสมาชิก
สภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.)

มาตรา 107

การมีส่วนร่วมทางการเมือง
โดยการเสนอตนเองเพื่อเข้ารับคัดเลือก
เป็นสมาชิกวุฒิสภา (ส.ว.)

มาตรา 252

การมีส่วนร่วมในการเลือกตั้งท้องถิ่น

โดยรัฐธรรมนูญกำหนดให้สมาชิกสภาท้องถิ่น
ต้องมาจากการเลือกตั้งของประชาชน
รวมถึงเปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถ
มีส่วนร่วมในการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่น
หรือผู้บริหารท้องถิ่นรูปแบบพิเศษได้อีกด้วย

